

УДК 373.51

DOI: 10.5281/zenodo.4482979

Д. Г. Кулібаба

dasha_kulibaba@ukr.net

Л. П. Міронець

ORCID ID 0000-0002-9741-7157

mironets19@gmail.com

ВИДИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кулібаба Д. Г., Міронець Л. П. Види позакласної роботи з біології в умовах дистанційного навчання. – Природничі науки. – 2020. – **17**: 147–150.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

У статті описано види позакласної роботи з біології, які доречно використовувати під час дистанційного навчання. У зв'язку із стрімким поширенням у світі захворювання, викликаного коронавірусом COVID-19, більшість закладів загальної середньої освіти в Україні перейшли на дистанційне навчання. У таких умовах позакласне навчання може бути реалізоване лише у індивідуальній формі.

Ключові слова: позакласна робота, біологія, віртуальна екскурсія, форми навчання, самостійні спостереження, дослідна робота, колекціонування, біологічні ігри.

Kulibaba D. G., Mironets L. P. Types of extracurricular work in biology in terms of distance learning. – *Prirodničì nauki*. – 2020. – **17**: 147–150.

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

The article describes the types of extracurricular work in biology that are appropriate to use during distance learning. Due to the rapid spread of the disease caused by the coronavirus COVID-19 in the world, most secondary schools in Ukraine have switched to distance learning. In such conditions, extracurricular learning can be implemented only in individual form.

Key words: extracurricular work, biology, virtual excursion, forms of study, independent observations, research work, collecting, biological games.

Вступ. У розвитку освіти України ХХІ ст. зазначено, що освіта має забезпечити всебічний розвиток дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування інтересів та потреб, світогляду, навичок самостійного наукового пізнання. Аналіз шкільної практики показує, що інформаційне навантаження школярів із біології велике, що спричиняє зниження їх пізнавального інтересу і розвитку пасивності під час навчання.

Позакласна робота з біології, на думку як науковців, так і практиків, має широкі можливості, створюючи передумови для розвитку пізнавальної активності школярів, їх самостійності, усвідомлення природи як системи цілого ряду цінностей. Такий вид роботи є зв'язуючою ланкою у спілкуванні педагогів і учнів, визначає співвідношення індивідуального і колективного

навчання, ступінь активності учнів у освітньому процесі, часовий інтервал і географічні межі його здійснення [1].

Позакласна пізнавальна діяльність сприяє реалізації диференційованого підходу до навчання й виховання зі збереженням єдиного та обов'язкового навчального плану. Індивідуальний підхід у позакласній роботі формує позитивне ставлення учнів до предмета, оскільки навчання у вільний час у невимушеній атмосфері дає змогу донести до учнів теоретичні знання в доступнішій формі. Позакласна робота має профорієнтаційне значення, задовольняючи потреби учнів у розвитку творчих, конструювальних та експериментальних умінь [2]. «Дитя вимагає діяльності безперестанку і стомлюється не діяльністю, а її одноманітністю і однобічністю», – писав К. Д. Ушинський [5].

Мета статті – схарактеризувати види позакласної роботи з біології в умовах дистанційного навчання.

Результати та їх обговорення. Завдання позакласної роботи з біології – закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування в них наукового світогляду, вироблення вмінь і навичок самоосвіти; формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів; організація дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумних розваг; поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.

Її зміст визначається загальним змістом виховання учнівської молоді, який передбачає розумове, моральне, трудове, естетичне і фізичне виховання.

Позакласна робота будується на таких принципах навчання:

- Добровільний характер участі в ній. Сприяє тому, що учні можуть обирати профіль занять за інтересами. Педагоги за таких умов повинні ретельно продумувати зміст занять, використовуючи нові, ще не відомі учням факти, форми і методи, які б посилювали їх інтерес.
- Суспільна спрямованість діяльності учнів. Цей принцип вимагає, щоб зміст роботи гуртків, клубів та інших форм діяльності, відповідав потребам розбудови української держави, відображав досягнення сучасної науки, техніки, культури і мистецтва.
- Розвиток ініціативи і самодіяльності учнів. У позакласній і позашкільній діяльності слід урахувувати бажання школярів, їх пропозиції, щоб кожен із них виконував цікаву для себе роботу.
- Розвиток винахідливості, дитячої технічної, юннатської та художньої творчості. Під час занять перед учнями слід ставити завдання пошукового характеру: створення нових приладів, удосконалення наявних; приділення особливої уваги творчому підходу до справи тощо.

- Зв'язок з навчальною роботою. Позакласна та позашкільна робота повинна бути логічним продовженням навчально-виховної роботи, яка здійснюється на уроках. Так, знання з фізики можуть бути поглиблені й розширені на тематичному вечорі, а з літератури – під час обговорення кінофільму чи спектаклю за літературним твором.
- Використання ігрових форм, цікавість, емоційність. Реалізація цього принципу потребує широкого використання пізнавальних ігор, ігор з комп'ютерами, демонстрування цікавих дослідів та ін. [4].

За способом організації діяльності школярів позакласну роботу з біології поділяють на індивідуальну, групову та масову роботу.

У зв'язку із стрімким поширенням у світі захворювання, викликаного коронавірусом COVID-19, більшість закладів загальної середньої освіти в Україні перейшли на дистанційне навчання. У таких умовах позакласне навчання може бути реалізоване лише у індивідуальній формі.

Методисти виділяють різноманітні індивідуальні позакласні заняття: самостійні спостереження, дослідницька робота, колекціонування, виготовлення наочних приладів, проведення фенологічних спостережень.

Під час індивідуальних прогулянок учні можуть фотографувати чи знімати на відео цікаві явища природи, а на онлайн зустрічі із учителем біології – демонструвати їх. Дітям, які цікавляться біологією, можна дати завдання у позаурочний час зібрати максимальну кількість матеріалу про об'єкт природно-заповідного фонду, як приклад збереженого біорізноманіття. Для цього учні самостійно збирають необхідні фото чи відеоматеріали та копіюють інформацію на переносний носій інформації. Далі разом з вчителем біології обговорюють сценарій майбутньої віртуальної екскурсії на засіданні біологічного гуртка, факультативу тощо. Також дітей можна залучити до монтажу відібраного матеріалу [3].

Під час дистанційного навчання можливе також виконання учнями біологічних досліджень, пов'язаних із роботою Малої академії наук України. Під час виконання науково-дослідної роботи учень уперше отримує не лише право, а й обов'язок самостійно розв'язувати певне коло питань, пов'язаних із її виконанням.

Вивчаючи індивідуальні особливості учнів, учитель біології може звернути увагу на те, що багато школярів, особливо середнього шкільного віку, захоплюються різноманітним колекціонуванням листівок, календарів, різних видів кактусів, черепашок, плодів і насіння рослин тощо. Захоплення учнів колекціонуванням можна спрямувати так, щоб вони отримували нові знання, збагачувалися відомостями про рослини України та світу.

Колекціонування природних об'єктів вимагає контролю і керівництва з боку вчителя. Потрібно вчити колекціонуванню, не допускаючи випадків знищення корисних тварин і рослин.

З метою представлення результатів роботи юних колекціонерів, у школі можна провести такі заходи для філателістів: конкурси юних філателістів (розповідь про рослин чи тварин, зображених на марках); вікторини з марками; визначення рослин і тварин на марках; виставка тематичних колекцій; створення тематичних альбомів і т. ін.

Висновки. Таким чином, під час дистанційного навчання може бути реалізована і позакласна робота учнів з біології, але лише у індивідуальній формі навчання.

Список використаних джерел

1. Біда О. А. Довкілля: хрестоматія для початкових класів загальноосвітнього навч. закл. К.: Перун, 1999.
2. Загальна методика навчання біології: Навч. посібник для студ. вузів / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар ; [та ін.] ; за заг. ред.: І. В. Мороз. Київ: Либідь, 2006. 590 с.
3. Москаленко М. П., Вакал А. П., Міронєць Л. П. Методика організації віртуальної екскурсії з біології на тему: «Вивчення біорізноманіття (на прикладі своєї місцевості)» (9 кл.) // Актуальні питання природничо-математичної освіти : зб. наук. пр. № 1 (9) / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2017. С. 45–51.
4. Трайтак Д. И. Как сделать интересную внеклассную работу по биологии. Пособие для учителей. Москва. 1979.
5. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори. М., 1954. Т. 2. С. 111.

УДК 372.891

DOI: 10.5281/zenodo.4482981

О. О. Холявко

alexander.victory7@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Холявко О. О. Формування географічної освіти у європейських країнах. – Природничі науки. – 2020. – **17**: 150–155.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

У статті висвітлено роль європейського досвіду у реформуванні географічної освіти України. Метою статті є виявлення ролі зарубіжного досвіду в осучасненні змісту географічної освіти та її значення у формуванні предметної географічної компетентності особистості. Наведено приклад вивчення сучасними дослідниками географічної освіти у Польщі. Узагальнено цільові орієнтири вищої професійно-педагогічної й шкільної